

2. Про затвердження Порядку навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 №444.

3. Афанасьєв М. Інформаційні технології в навчальному процесі / М. Афанасьєв, Я. Ромашова // Вища школа. – 2010. – № 10. – С. 49-62.

4. Гороль П. Сучасні інформаційні засоби навчання: навчальний посібник / П. Гороль – К.: Освіта України, 2007. – 534 с.

5. Малеван О.Ю. Питання підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях / О.Ю. Малеван, Ю.П. Переверзін // матеріали 15-ї Всеукр. наук.-практ. конф. рятув., 24–25 вер. 2013 р.: тези доп. – К. 2013. – С. 201-204.

*Лабузна Л.В., завідувач обласних та м. Житомира курсів удосконалення керівних кадрів 3-ї категорії НМЦ ЦЗ та БЖД Житомирської області;
Алексейчук Ж.О., завідувач обласного методичного кабінету НМЦ ЦЗ та БЖД Житомирської області*

ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОКАЗОВОГО СПЕЦІАЛЬНОГО ОБ'ЄКТОВОГО НАВЧАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В умовах науково-технічного прогресу і розвитку економіки в Україні існує тенденція до зростання кількості надзвичайних ситуацій з важкими наслідками, що змушує розглядати їх як серйозну загрозу.

Розвиток нових технологій, збільшення обсягів промислового та сільськогосподарського виробництва супроводжуються зростанням техногенного навантаження на біосферу. Наслідком цього є все частіше виникаючі техногенні надзвичайні ситуації, аварії й катастрофи, які характеризуються значними матеріальними, соціальними та екологічними наслідками.

В Україні функціонує понад 22,5 тис. потенційно небезпечних підприємств та інших об'єктів.

Значна частина підприємств харчової промисловості віднесена до потенційно небезпечних об'єктів, тобто до таких, де використовують, переробляють, зберігають або транспортують небезпечні хімічні, радіоактивні, пожежо-вибухові речовини та біологічні препарати, що створюють реальну загрозу виникнення надзвичайних ситуацій.

Потенційна небезпека таких технологічних схем полягає у порушенні герметичності обладнання і трубопроводів, що містять аміак. Найбільшу небезпеку з цієї точки зору являють собою: руйнування автоцистерн із рідким аміаком; руйнування напірних трубопроводів компресорів; порушення герметичності відокремлювачів рідини, лінійних та циркуляційних ресиверів, запірної арматури, батарей холодильних камер.

Наслідком таких аварій є виникнення загазованості виробничого приміщення, відкритого майданчика цеху і підприємства в цілому, а також при-

легких житлових районів; утворення вибухонебезпечної суміші аміаку з повітрям у приміщеннях, внаслідок чого можливі вибухи і пожежі.

Публічне акціонерне товариство «Житомирський маслозавод» (компанія «Рудь») – лідер серед українських виробників морозива та відіграє важливу роль у розвитку харчопереробної галузі, яка є провідною у Житомирській області.

На маслозаводі встановлено аміачне холодильне обладнання з використанням сучасних інноваційних технологій, яке відповідає всім європейським стандартам якості та безпеки.

Але під час експлуатації зазначеного обладнання все-таки може статися аварія. Тому керівництвом підприємства ПАТ «Житомирський маслозавод» розроблено комплекс заходів щодо попередження надзвичайних ситуацій, аварій. З метою набуття практичних навичок щодо основних способів реагування, дій та захисту від небезпек, викликаних надзвичайними ситуаціями, систематично проводяться навчання працюючого персоналу. Працівники мають знати про усі можливі виробничі небезпеки і про дії щодо запобігання виникненню аварійних ситуацій.

Підготовка працюючого населення до дій у надзвичайних ситуаціях здійснюється всіма суб'єктами господарювання (незалежно від форм власності й підпорядкування). Безпосередньо на підприємствах визначається необхідний комплекс заходів для досягнення злагодженості в роботі керівного складу, органів управління, спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, працівників, із метою запобігання виникненню та своєчасного реагування на надзвичайні ситуації, здійснюється практична підготовка працівників до дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Отже, однією з важливих ланок у системі заходів із запобігання і реагування на надзвичайні ситуації є навчання працівників суб'єктів господарювання діям у надзвичайних ситуаціях.

Виконання завдань, пов'язаних із практичною підготовкою суб'єктів господарювання, та здійснення методичного супроводу згідно затвердженого Плану-графіка проведення спеціальних об'єктових тренувань і навчань з питань цивільного захисту є основним змістом роботи майстра виробничого навчання курсів цивільного захисту.

Методичний супровід заходів практичної підготовки, що проводяться підприємствами під час спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту, педагогічні працівники НМЦ ЦЗ та БЖД Житомирської області проводять з метою:

- практичного відпрацювання методики проведення спеціального об'єктового навчання (далі – СОН) з питань цивільного захисту;
- опанування працівниками підприємства необхідного обсягу знань і вмінь із питань запобігання, реагування, зменшення ризиків виникнення і пом'якшення наслідків надзвичайних, аварійних ситуацій і терористичних актів та їх практичного застосування;

- надання пропозицій керівництву підприємства щодо підготовки та проведення навчання;
- інформаційно-методичного обслуговування потреб підприємства з питань планування діяльності щодо заходів цивільного захисту;
- організації навчання працівників за програмами підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях;
- надання необхідної методичної допомоги підприємству для відпрацювання плануючих документів і планів цивільного захисту.

Для забезпечення проведення методичного супроводу на підприємстві, яке проводить навчання з питань цивільного захисту, Навчально-методичним центром цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Житомирської області розроблено Навчальну програму методичного супроводу практичної підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях на підприємствах, в установах та організаціях «Організація, підготовка та проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту».

Майстри виробничого навчання циклу практичної підготовки Центру здійснювали методичний супровід підготовки до проведення СОН з питань ЦЗ згідно з цією програмою.

Впродовж підготовчого періоду методичного супроводу СОН з питань ЦЗ майстрами виробничого навчання циклу практичної підготовки Центру та працівниками обласного методичного кабінету здійснювалися наступні види методичної допомоги:

- консультативна допомога керівництву підприємства стосовно навчання персоналу за відповідними програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях на основі ознайомлення з планами цивільного захисту (планом реагування на надзвичайні ситуації, локалізації й ліквідації наслідків аварій на об'єкті підвищеної небезпеки);
- консультаційна допомога у розробці документації з підготовки та проведення СОН з питань ЦЗ;
- підготовка керівництва для забезпечення успішного проведення навчання на спеціально організованих керівником підприємства інструктивно-методичних заняттях;
- інструктажі з посередниками та працівниками підприємства, які на час навчання призначаються керівниками на навчальних місцях із практичного відпрацювання заходів і робіт та/або залучаються до проведення таких заходів і робіт;
- підготовка навчально-виробничої бази з відпрацювання практичних заходів під час проведення СОН з питань ЦЗ.

Підготовка осіб, які очолюють об'єктові формування цивільного захисту, та осіб, які очолюють штаби керівництва спеціальними об'єктовими навчаннями з питань цивільного захисту, здійснюється на курсах (у циклі практичної підготовки) Центру за відповідними навчальними програмами постійно діючих семінарів.

Навчання працівників підприємства здійснюється згідно з програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

Із початком методичного супроводу керівництво підприємства разом з майстрами виробничого навчання циклу практичної підготовки Центру визначає категорії працівників, з якими планується проведення занять, та уточнює питання, на які треба звернути увагу.

Педагогічні працівники НМЦ ЦЗ та БЖД Житомирської області планують методичний супровід заходів практичної підготовки під час проведення спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту шляхом проведення:

- планових консультацій;
- семінарів-практикумів;
- доповідей, повідомлень;
- різноманітних виставок;
- показових заходів;
- надання роз'яснень;
- надання методичних рекомендацій;
- оформлення зразків документів;
- проведення інструктивно-методичних занять;
- участі у практиці з проведення спеціального об'єктового навчання

з питань цивільного захисту.

Консультація проводилася з метою надання кваліфікованими педагогічними працівниками Центру професійної допомоги підприємству з питань цивільного захисту для вирішення певних проблем (задач) в межах чинної законодавчої та нормативно-правової бази.

За формою проведення консультації бувають тематичними, поточними, усними або письмовими у вигляді методичних посібників і матеріалів.

Тематичні консультації, які проводилися працівниками обласного методичного кабінету Центру, дозволили глибоко та різнобічно розглянути певні питання, докладно розкрити змістовність теми.

Поточні консультації з різних питань стосовно цивільного захисту, які виникали у працівників підприємства у ході їх професійної діяльності під час підготовки СОН з питань ЦЗ, систематично проводилися майстрами виробничого навчання циклу практичної підготовки Центру.

Інструктажі проводилися з посередниками та працівниками, які на час навчання призначаються керівниками на навчальних місцях із практичного відпрацювання заходів і робіт або залучаються до проведення таких заходів і робіт.

У ході підготовки до СОН з питань ЦЗ, з метою якісної підготовки навчально-виробничої бази, майстри виробничого навчання циклу практичної підготовки Центру проводили інструктажі за наступними темами:

- «Вивчення загальних заходів безпеки під час проведення СОН»;

➤ «Загальні вимоги щодо позначень (знаки, покажчики, прапори, пояснювальні написи), що використовуються для імітації на навчальних місцях (ділянках) для проведення практичних заходів навчання».

Інструктивно-методичні заняття проводилися з метою підготовки керівництва підприємства до якісного проведення СОН з питань ЦЗ (вибору і застосуванню методів та прийомів навчання, раціонального використання навчального часу і матеріально-технічних засобів).

Місце, час проведення та тематику ІМЗ визначав керівник підприємства, учасників було розподілено у групи по 5–15 осіб.

Заняття, на яких були відпрацьовані плануючі документи з проведення СОН з питань ЦЗ, проводилися майстрами виробничого навчання циклу практичної підготовки Центру.

Окремо проводилися заняття з керівниками навчальних груп.

Проведення спеціальних об'єктових навчань з питань цивільного захисту здійснюється з метою відпрацювання практичних навичок керівного складу та фахівців сил цивільного захисту необхідних для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, захисту, населення і територій у разі їх виникнення, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, перевірки готовності сил цивільного захисту.

Готовність суб'єктів господарювання до реалізації планів реагування на надзвичайні ситуації, локалізації й ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період забезпечується постійною практичною підготовкою працюючого населення у ході проведення спеціальних об'єктових навчань з питань цивільного захисту.

Отже, кінцева мета методичного супроводу – надання підприємству допомоги в підготовці та проведенні спеціальних об'єктових навчань та тренувань, протипожежних, протиаварійних тренувань навчальних тривог; оснащення підприємства методикою здійснення заходів цивільного захисту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 2. Організація управління в надзвичайних ситуаціях / за заг. Ред. В.М. Антонця. – К.: Купріянова, 2007.
2. Організація управління цивільним захистом на підприємствах, в установах та організаціях / за загальною редакцією В.П. Квашука. – К., 2010.
3. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій: посібник Том 5. Небезпечні хімічні речовини та засоби захисту від них / за загальною редакцією В.В. Могильниченка. – Київ, 2010.
4. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій: посібник Т.1. Техногенна та природна небезпека. Т.3. Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування / Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. – К.: КІМ, 2007, 2008.